

Bilaga 1

Beskrivning av valda parametrar och modell för viktning

Urval av områden

Av totalt 60 identifierade områden, gjordes ett urval av områden som bedömts ha störst behov av åtgärder. Vid urvalet användes ett antal uppmärksamhetspunkter kopplade till vattentjänstlagen. Totalt 15 områden valdes här ut för ytterligare bedömning och viktning (områden med fler än 4 uppmärksamhetspunkter). Resterande 45 områden bedömdes inom överskådlig framtid klara sig med enskilda VA-lösningar. Vid förändring där ett ökat behov uppstår kan prioritering göras mot de redan identifierade områdena.

Samtliga områden får en uppdaterad bedömning i nästa version av vattentjänstplanen. En ny uppdaterad version av denna handlingsplan läggs då till i VA-planen. Kommunala, såväl som enskilda avlopp och vattentäkter i respektive område bevakas genom tillsyn och tas med i bygg- och miljönämndens tillsynsplan. Detta i syfte att minska belastningen på berörda vattendrag samt öka kunskapen om respektive område inför nästa revidering av vattentjänstplanen.

Bedömningsparametrar och viktning i modellen

Med utgångspunkt från de parametrar som ingick i Länsstyrelsen i Dalarnas rapport valdes 13 parametrar för bedömningen av varje enskilt områdes eventuella behov av allmänna vattentjänster. Urvalet av parametrar styrdes av att bedömningen skulle utgå från de kriterier som beskrivs i 6 § LAV. De parametrar som valdes för modellen beskriver:

- risker för människors hälsa,
- risker för miljön,
- förutsättningar för små avlopp,
- naturvärden som kan påverkas av vatten- och/eller avloppshantering,
- klimatpåverkan som höga flöden samt ras och skred

De parametrar som ingår i modellen kan indelas i följande grupper. Här redovisas också antalparametrar per grupp och hur viktning har gjorts av projektgruppen:

Parametergrupp	Parametrar/grupp	Viktning (%)
Områdets storlek	(1)	10
Förväntad expansion	(1)	3
Grundvatten	(1)	3
Dricksvatten	(4)	33
Förorenade områden	(1)	10
Badvatten	(1)	7
Avlopp	(2)	17
Ytvatten	(1)	10
Annat skyddsvärde	(1)	6

Poängsättning

Enligt den valda bedömningsmodellen har 13 parametrar tilldelats poäng enligt en given poängskala. Poängskalan framgår med kursiv stil i slutet av varje beskrivning av parametern.

För varje enskilt identifierat område med samlad bebyggelse har poäng för samtliga parametrar summerats och resulterat i en totalpoäng för området. Ju högre poäng, desto större kan ett eventuellt behov av allmänna vattentjänster vara. Den högsta möjliga poängen för en parameter/parametergrupp avgörs av hur viktig just den är i den samlade bedömningen.

Parametrar som använts vid bedömning

Områdets storlek

Parameter nr 1 – Antal hus inom sammanhållen bebyggelse, se definition i ordlistan.

Parametern beskriver risker för människors hälsa och miljön. Antalet hus är ett indirekt mått på antal personer med behov av dricksvatten och avlopp vilket har betydelse för bedömning av riskerna. En sammanhållen bebyggelse med 20–30 hus kan anses utgöra ett större sammanhang, oavsett om det är åretruntbostäder eller fritidshus. Även färre hus kan vara sammanhållen bebyggelse i de fall olägenheter för människors hälsa kan uppstå. Om behov uppstår kan kommunen bli skyldig att ordna verksamhetsområde med allmänna vattentjänster.

Underlagen utgjordes av Lantmäteriets GIS-lager med byggnader, som baserats på fastighetsregistret.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

<20 hus gav 0 poäng, 20–49 hus gav +1 poäng, 50–79 hus gav +2 poäng och >79 hus gav området +3 poäng.

Förväntad expansion

Parameter nr 2 – Förväntad ökning av antalet ansökningar/ förhandsbesked om bygglov, t.ex. med anledning av detaljplan, översiktsplan, fördjupad översiktsplan och/eller plan för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Parametern beskriver risker för människors hälsa och miljön. Uppgifter om planerad och förväntad ny bebyggelse i de identifierade områdena är ett sätt att inkludera i bedömningen en prognos för eventuella framtida risker. Ett ökat antal hus i området kan innebära ett ökat behov av allmänna vattentjänster.

Underlaget har hämtats från förslag till översiktsplan samt Bygg- och miljökontoret.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Om svar JA fick området +1 poäng. Om svaret är NEJ 0 poäng.

Grundvatten

Parameter nr 3 – På grundvattenförekomst med miljökvalitetsnorm

Parametern beskriver risker för människors hälsa och miljön genom förorening av grundvatten. Grundvattenförekomsterna är ofta utpekade för att de används för dricksvatten, har stor uttagsmöjlighet eller är viktiga för anslutna ekosystem. De omfattas av miljökvalitetsnormer som ska följas. Bland annat finns riktvärden för nitrat, nitrit och ammonium och små avlopp är potentiella källor till dessa ämnen.

Underlaget utgjordes av kartlagret Vattenmyndighetens Vattenförekomster.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Identifierade områden med samlad bebyggelse som överlappar grundvattenförekomsters utbredning fick +1 poäng, övriga områden fick 0 poäng.

Dricksvatten

Parameter nr 4 – Område inom verksamhetsområde för avlopp som saknar allmänt vatten

Parametern beskriver risker för människors hälsa. Befintligt verksamhetsområde (VO) för avlopp innebär minskad risk för hälsa och miljö men om behov uppstår kan kommunen bli skyldig att även ordna VO för allmän dricksvattenförsörjning.

Underlagen utgjordes av uppgift från kommunens karta över verksamhetsområden för VA.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Ett område inom VO för avlopp men utanför VO för dricksvatten fick -1 poäng och ett område som låg utanför VO för både avloppsanläggning och dricksvattenförsörjning fick 0 poäng.

Parameter nr 5 – Ligger inom vattenskyddsområde eller inom 300 m från kommunal vattentäkt

Parametern beskriver risker för människors hälsa. Om området ligger inom ett vattenskyddsområde eller nära en kommunal vattentäkt är risken för påverkan på vattentäktens kvalitet förhöjd, exempelvis från undermåliga små avlopp eller annan verksamhet knuten till bebyggelsen. Om behov uppstår kan kommunen bli skyldig att ordna verksamhetsområde med allmänna vattentjänster.

Underlagen utgjordes av kommunens egna kartlager.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Ett område med samlad bebyggelse som inom vattenskyddsområde eller inom 300 m från en kommunal vattentäkt har fått +1 poäng, eftersom det bedöms innebära en risk för förorening av vattentäkten. Ett område som ligger utanför vattenskyddsområde eller långt ifrån kommunal vattentäkt bedöms innebära försumbar risk för förorening av vattentäkten och har därför fått 0 poäng.

Parameter nr 6 - Avstånd (0–300 m) från större gemensam vattentäkt

Parametern beskriver risker för människors hälsa. Om området ligger nära en större gemensam vattentäkt kan det medföra en förhöjd risk för påverkan på dricksvattnets kvalitet, exempelvis från små avlopp eller annan verksamhet knuten till bebyggelsen. Risken för sådan påverkan beror på avståndet till vattentäkten, men också till stor del på andra faktorer som topografi och markbeskaffenhet. Topografi och markbeskaffenhet har inte beaktats i den använda bedömningsmodellen, där enbart avståndet till vattentäkten beaktats.

Om behov uppstår kan kommunen bli skyldig att ordna verksamhetsområde med allmän vattenförsörjning. Avståndet mättes från vattentäkten, som en punkt, till närmaste ytterkant på det identifierade området med samlad bebyggelse. I den använda bedömningsmodellen har risken för förorening bedömts vara större ju närmare vattentäkten området ligger och 300 meter har ansetts vara det största avståndet för potentiell påverkan.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Om avståndet var 0–300 meter gavs +3 poäng och om området låg >300 meter eller nedströms från vattentäkten fick området 0 poäng.

Parameter nr 7 - Kända problem med tillgång eller kvalitet på dricksvatten

Parametern beskriver risker för människors hälsa. Återkommande problem med tillgång på dricksvatten i ett område kan vara en indikation på kapacitetsbrist. Om inte befintliga vattentäkter kan leverera den mängd vatten som behövs i området kan det innebära en hälsorisk. I första hand ska fastighetsägarna själva undersöka och åtgärda problemet, men om behov uppstår kan kommunen bli skyldig att ordna verksamhetsområde med allmän vattenförsörjning. En sammanhållen bebyggelse med 20–30 hus kan anses utgöra ett större sammanhang, oavsett om det är åretruntbostäder eller fritidshus. Även färre hus kan vara sammanhållen bebyggelse i de fall olägenheter för människors hälsa kan uppstå.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Om JA fick området +3 poäng, eftersom det bedöms vara en olägenhet för människors hälsa. Om nej fick området 0 poäng.

Förorenade områden

Parameter nr 8 - MIFO-objekt inom eller upp till 50 m från området

Parametern beskriver risker för människors hälsa. Föroreningar kan spridas från förorenade områden till bland annat grund- och dricksvatten och därigenom innebära hälsorisker. Riskerna beror på en mängd olika faktorer, exempelvis vilken typ av förorening det är och förutsättningar för att den ska spridas. Om behov uppstår kan kommunen bli skyldig att ordna verksamhetsområde med allmän vattenförsörjning.

Underlaget utgjordes av Länsstyrelsens GIS-lager med förorenade områden (MIFO-objekt). Objekten är punkter i GIS-lagret oavsett geografisk utbredning. Avståndet mättes från MIFO-objektet/punkten till närmaste ytterkant på området med samlad bebyggelse. En brist hos parametern är att MIFO-objekten registrerats som punkter i GISlagren trots att de i regel har en geografisk utbredning. Det innebär att objekten potentiellt kan påverka bland annat yt- och grundvatten inom ett större område. Vid en noggrannare analys av ett områdes behov av allmän vattenförsörjning behöver relevanta MIFO-objekt analyseras grundligare.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

I den använda modellen har MIFO-objekt som ligger inom, eller högst 50 meter från, ett område bedömts innebära en påverkansrisk. Om objektet finns fick området +3 poäng inget objekt gav 0 poäng.

Badvatten

Parameter nr 9 - Finns eller riskerar att bli problem med badvattenkvaliteten kopplat till små avlopp

Parametern beskriver risker för människors hälsa. I vissa fall kan badvattenkvaliteten i en sjö eller ett vattendrag påverkas negativt av läckage från intilliggande avlopp och utgöra en hälsorisk för de badande. Det kan gå att undvika sådan påverkan genom att undermåliga små avlopp åtgärdas. Om behov uppstår kan kommunen bli skyldig att ordna verksamhetsområde med allmänna vattentjänster.

Underlaget till parametern är de badplatser som kommunen beskriver på sin hemsida (2023). Det kan alltså finnas mindre badplatser som inte ingår i bedömningen.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Om svaret är JA fick området +2 poäng, om NEJ 0 poäng

Avlopp

Parameter nr 10 - Område inom verksamhetsområde för vatten som saknar allmänt avlopp

Parametern beskriver risker för människors hälsa och miljön. Befintligt verksamhetsområde (VO) för dricksvattenförsörjning innebär minskad risk för hälsa men om behov uppstår kan kommunen bli skyldig att även ordna VO med allmän avloppsanläggning.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Ett område inom VO för vattenförsörjning men utanför VO för avlopp fick 1 poäng och ett område som låg innanför VO för både vattenförsörjning och avlopp fick 0 poäng.

Parameter nr 11 - Kända problem med att anlägga små avlopp

Parametern beskriver förutsättningar för små avlopp vilket indirekt beskriver risker för människors hälsa och miljön. De naturgivna förutsättningarna för att anlägga små avlopp kan, tillsammans med bebyggelsens omfattning och täthet, vara avgörande för ett områdes behov av allmänna vattentjänster. Naturgivna förutsättningar som behöver beaktas är exempelvis topografi, infiltrationsmöjligheter, berg i dagen, tunna jordlager, jordart, höga grundvattennivåer och översvämningsrisk.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Om JA fick området +3 poäng, om NEJ 0 poäng.

Ytvatten

Parameter nr 12 - Vattenförekomst/recipient inom 100 m från området

Parametern beskriver risker för miljön. Undermåliga små avlopp kan vara källa till oönskade utsläpp av bland annat gödande ämnen till sjöar och vattendrag. Ytvattenförekomster är vattendrag och sjöar, utpekade inom vattenförvaltningen som omfattas av miljö kvalitetsnormer som ska följas. Avståndet mättes från ytterkant på det identifierade området med samlad bebyggelse till ytterkant på närmast belägna vattenförekomst (sjö/vattendrag).

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Om avståndet till närmaste vattenförekomst var <100 meter fick området +1 poäng och om avståndet var >100 meter fick området 0 poäng.

Annat skyddsvärde

Parameter nr 13 – Annat skyddsvärde som kan påverkas av vatten och/eller avloppshantering

Parametern beskriver risker för miljön. Skyddade höga naturvärden hör till de värden som kan påverkas negativt av såväl dricksvatten- som avloppsanläggningar. Det kan dock vara fallet oavsett om VA-tjänsterna är enskilda eller allmänna och tillhandahålls av kommunen.

Underlagen utgjordes av kartlagret Naturvårdsverkets VicNatur Naturresevat (innefattar även Natura 2000-områden). I den använda modellen bedömdes den samlade bebyggelsens VA-försörjning kunna utgöra en risk för de skyddade naturvärdena, oavsett vilka värden det är. Eftersom syftet med skyddet av naturvärdena inte nödvändigtvis påverkas av bebyggelsens VA-försörjning måste en noggrannare bedömning göras för de områden med samlad bebyggelse som överlappar skyddade områden.

Bedömning och poängsättning gjordes enligt följande:

Identifierade områden med samlad bebyggelse som överlappar naturresevat/Natura 2000-områden fick +1 poäng medan övriga fick 0 poäng.